निहव पु० नि+ह्वे–अप् "ह्वः संप्रसारणञ्च" पा० सम्प्रसारणम् वाऽथादि पा०सू० अस्य अन्तोदात्तता । आह्वाने "आदित्य ऊकारः निहव एकारः" छा०उ० "निहव इत्याह्वानमेकारः स्तोभः । एहीति चाह्वयन्तीति तत्सामान्यात्" भा०। "इन्द्र ! नेदीय एदिहीन्द्रो निहवः प्रशास्यः" आश्व०श्रौ० ५ १४ ५

निहाका स्त्री नियतं जहाति भुवं हा–कन् ह्रस्वः । गोधिकायाम् अमरः "साकं नश्य निहाकया" ऋ०१०।९७ १२ "नीहाराय स्वाहा निहाकायै स्वाहा" तैत्ति० सू० ५ ५ ११ ११

नि(नी)हार न० निह्रियते नि+हृ–कर्मणि घञ् वा दीर्घः। ह्रस्वमध्यः । १हिमे शब्दरत्ना० । दीर्घमध्यः । तत्रार्थे अमरः २कुज्झटिकायां कुल्लू० "नीहारे वाणशब्दे च सन्ध्ययोरेव चोभयोः" मनुः । "नीहारः कुज्झटिका" कुल्लूकः स च अनीभूतं शिशिरं (वरफ) इति ख्यातं कुज्झटिका च "नीहारमम्बो दिनपूर्वभागः" रघुः "एवं तयोक्तो भगवान्नीहारमसृजत् प्रभुः" भा० आ० ६०अ०। मत्स्यगन्धयोक्तः पराशरः कुज्झटिकारूपं नीहारं सृष्टवानिति प्रसिद्धम् ।

निहिंसन न० नि+हिन्स–भावे ल्युट् । मारणे अमरः ।

निहित त्रि० नि+धा–क्त हिरादेशः । १आहिते २स्थापिते ३निक्षिप्ते च "धर्मस्य तत्त्वं निहितं गुहायां महाजनो येन गतः स पन्थाः" भा०व० ३१२अ० ।

निहीन त्रि० नितरां हीनः प्रा०स० । १नीचे २पामरे अमरः । "निहीनैः परिक्लिश्यन्तीं समुपेक्षन्ति मां कथम्" भा०व०१२अ०। समुपेक्षन्तीत्यत्र आर्षः पदव्यत्ययः।

निह्नव पु० नि+ह्नु–अप् । १शाठ्ये अन्यथा स्थितस्य वस्तुनोऽन्यथात्वेन २सूचने अपलापे । "निह्नवे साक्षिभावितम्" मनुः "निह्नवे याचितो दद्याद्धनं राज्ञे च तत्समम्" याज्ञ०। नि+ह्नु–क्तिन् । निह्नुतिरप्यत्र स्त्री अमरः ।

नी त्रि० नयति नी+कर्त्तरि–क्विप् । प्रापके । ङौ न्याम्

नीक पु० नी–कक् । वृक्षभेदे [२अवहेलने शब्दार्थचि० ।

नी(नि)कार पु० नि+कृ–भावे घञ् वा दीर्घः । १न्यक्कारे

नीकाश पु०नि+काश–घञ् । उत्तरपदस्थः १उपमाने अमरः अस्य निमादित्वेन नित्यसमास एव पृथक्प्रयोगाभावात् । २निश्चये पु० मेदि० "आकाशनीकाशतटां तीरवानीरसङ्कुलाम्" भा०व० १८२अ० ।

नीकुलक पु० प्रवरभेदे हेमा०ब्र० प्रवरोक्तौ दृश्यम् ।

नीक्षण न० नीक्ष्यतेऽनेन नि+ईक्ष–करणे ल्युट् । पाकादिपरीक्षासाधने काष्ठभेदे "यन्नीक्षणं मांसपचन्याः" ऋ० १ १५२ १२ "नीक्षणं पाकपरीक्षासाधनं काष्ठम्" भा०।

नीच त्रि० निकृष्टामीं शोभां चिनोति चि–ड । जातिगुणकर्मादिभिः निकृष्टे १अधमे अमरः । २वामने खर्वे च अमरः । ३चोरनामगन्धव्ये पु० राजनि०। ४निम्ने च । नीचसङ्गदोषो यथा "न प्राप्नोति सुखं किञ्चिन्नीचसङ्गान्महानपि । प्रेतसङ्गात् महादेवो नग्नो भस्मविभूषितः । प्रविश्य निलयं नीचः स्त्रीधनादिकमिच्छति । स्वयं नेतुं न शक्नोति तदा नाययति ध्रुवम् । स्थिते गुणेऽपि नीचस्तु यत्राद्दोषं प्रपद्यते । किञ्चित्तु सङ्गमासाद्य तदुक्तं स्यात् सनातनम् । सतां श्रुत्वा गुणं नीचः श्रोतुमायाति बन्धुवत् । ततः समयमासाद्य प्रकाशयति तद्धसन् । मनस्येकं वचस्येकं कर्मण्येकं महात्मनाम् । मनस्यन्यद्वचस्यन्यत् कर्मण्यन्यत् दुरात्मनाम्" पाद्मे क्रियायोगसारे ५अ०। "बुद्धिश्च हीयते पुंसां नीचैः सह समागमात् । मध्यमे मध्यतां याति श्रेष्ठतां याति वित्तमे" भा० शा० । "प्रायो नीचानपि मेदिनीभूतः" माघः । "नीचादप्युत्तमां विद्यां स्त्रीरत्नं दुष्कुलादपि" मनुः । ग्रहभेदानाम् उच्चशब्ददर्शितोच्चस्थानात् सप्तमस्थाने तच्च रव्यादीनां यद्यद् भवति तत् नीचस्थानशब्दे दृश्यम् । स्वार्थे क । नीचक तत्रार्थे

नीचकदम्ब पु० नीचः कदम्बो यस्मात् ५त० । मण्डीरे नैघण्टुप्रकाशिका ।

नीचका स्त्री निकृष्टामीं शोभां चकते प्रतिहन्ति चक–प्रतिघाते अच् । उत्तमायां गवि भरतः ।

नीचकिन् त्रि० निकृष्टामीं शोभां चकते चक–प्रतिघाते वा० इनि । उच्चे हला० ।

नीचकैस् अव्य० नीचैस् अव्ययस्य चैः पूर्वमकच् । नीचैरित्यर्थे

नीचग त्रि० नीचं निम्नं गच्छति गम–ड । १निम्नगामिनि २जले च । ३नीचवर्णगामिन्यां स्त्रियां स्त्री "नीचगामङ्गनां प्राप्य चन्दनैर्मण्डलं लिखेत्" तन्त्रम् । ३स्वस्वोच्चस्थानात् सप्तमं स्थानं नीचं तत्स्थानस्थिते ग्रहे "तत्सप्तमं भवेन्नीचम्" ज्यो०ति०। "सुनीचगेऽस्तगेऽपि वा वृथाफलं प्रकीर्त्तितम्" नील०ता० । उच्चशब्दे दृश्यम् । ४निम्नगायां नद्यां स्त्री "सङ्गमयति विद्यैव नीचगाऽपि नरं सरित् । समुद्रमिव दुर्द्धर्षं नृपं भाग्यं यतः पृथक्" मिता० ।